

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 91

Tuzla, septembar/rujan 2021.

Cijena 1,00 KM

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Upravni odbor Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Mensur Alić,
predsjednik UO SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Enver Kurtić (Kalesija)
Siniša Vareškić (Tuzla)
Damir Abdulahović (Banovići)
Nusret Kamenjaković (Živinice)
Ismet Memić (Sapna)
Edin Taletović (Srebrenik)
Miralem Djedović (Gradačac)
Hajrudin Imširović (Teočak)
Senad Selimbašić (Kladanj)
Faruk Huskanović (Gračanica)
Denijal Fajić (Lukavac)
Kemal Bratić (Doboj-Istok)
Faruk Mehanović (Čelić)

Glavni i odgovorni urednik:
Mensur Alić

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibršimović

Stručni saradnik:
Selver Pirić

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/258-004
Web site: www.lovactk.com
E-mail: info@lovactk.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list „Lovac“ oslobođen je dijela
poreza na promet

Lovac, pas i društvo

Čovjek i pas love zajedno već hiljadama godina, a to je razlog zašto su psi pripitomljeni. Zajednički lov je imao veliku ulogu u razvoju obje vrste a lov je bio neophodan da bi ljudski rod preživio. Čovjek je 99% svog postojanja bio lovac, iz čega je proizašla bogata kulturna i tradicijska baština (npr. bosanske autohtone pasmine pasa), zbog čega se lov može smatrati nematerijalnom kulturnom baštinom jednog naroda, a lovce onima koji se brinu o očuvanju te baštine. Lov je stil i način života koji propagira zdrav život u suglasju s prirodom, kao i ljudske vrline poput odgovornosti, odlučnosti i discipliniranosti. Lov ima i značajan sociološki moment jer je udruživanje građana u lovačka društva važan i s aspekta razvoja društva. Danas nema dobrog lovca bez dobrog psa, a to je poznato svakom istinskom zaljubljeniku u prirodu, divljač i uzbudjenje koje nosi lov. Da bi lovački pas pružio zadovoljstvo i uživanje lovcu u lovu, trebalo bi da bude pravilno i dobro obučeno. Kako kažu stari lovci, loše obučeni pas u lovu je

samo velika smetnja i šteta i kao takav postaje teret kako za vlasnika tako i za sve učesnike i pse u lovu, zbog čega je neophodno da se njegov lovački instinkt pravilno usmjeri kroz obuku. Psi moraju posjedovati određene vještine da bi bili izvršni i zato su neke rase bolje u lovu od drugih. Lovački pas bi trebao biti atletske građe kako bi mogao loviti plijen koji je brz i okretan, i treba posjedovati izdržljivost da slijedi plijen. Osim toga, trebao bi biti i inteligentan kako bi mogli naučiti i slijediti naredbe i ne onemogućavati lovcima lov. Stil lova i vrsta divljači koja se lovi treba odlučiti u odabiru psa. Naši lovci upotrebljavaju kao svoje pomoćnike u lovu uglavnom rase iz četiri grupe lovnih pasa: ptičare, goniče, jamare i cunjavce, a donekle i krvosljednike. Malo je dobro obučenih pasa za lov a uzrok tome je brz tempo života ali i nemar, aljkavost, neudukovanost i ravnodušnost lovaca, odnosno vlasnika pasa. Prije nabavke svog lovačkog pomoćnika, lovac treba da se odluči za rasu i vrstu psa, a to ovisi o tome koju vrstu lova lovac preferira (šta voli loviti). Neko ko lovi raznu divljač najbolje je da nabavi svestrano lovno upotrebljivog psa. Pri tome lovac mora da se upozna s osnovama kinologije, da sazna što više o odgoju i obuci psa. Znati kinologiju i pravilno obučiti psa je od velikog značaja kako za lovstvo tako i za daljnji kvalitet u uzgoju lovačkih pasa. Uspjeh u obuci psa ovisi o predispozicijama psa i znanju i vještini lovca (vodiča). Kroz znalačku obuku se dobija povjerenje, odanost i poslušnost psa i ljubav između lovca i psa. Pas je biće čopora i vodič mora biti vođa tog čopora za svog psa. Istovremeno to je temelj za timski rad u lovu i općenito slogu. Svestran pas je pogodan za sve vrste lova, dakle i sitne i krupne divljači, kao i svih zahtjevnosti u lovu, u smislu pronalazanja divljači, markiranja, pokazivanja lovcu u kojem pravcu se divljač nalazi, traganja za divljači, aportiranja, odnosno donošenja odstrijeljene ili pronalazanja ranjene divljači, javljanja lovcu gdje se divljač nalazi... Pronalazanje i donošenje odstrijeljene ili ranjene sitne divljači s nepristupačnih terena ili iz vode, od velikog je značaja kako ona ne bi bila uzaludno odstrijeljena i izgubljena. Lovac ne želi nanijeti štetu divljači i lovištu pa je odlično obučeni pas desna ruka lovcu i najbolji pomagač u lovu. Za pravog lovca dobro obučeni pas je u lovu značajniji od bilo koje lovačke opreme. Naravno i poštivanje svih ostalih lovačkih standarda je veoma bitno jer svaki pravi lovac je uvijek čist, uredan, predusretljiv i uljudan, i kao takav uzor drugim lovcima i građanima kao predstavnicima javnosti koja u lovcu mora da vidi čuvara biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore. Uzoran lovac i njegov obučeni pas promovirat će lovstvo, plemenitu divljač i ljepotu prirode. Zato je neophodno da svaki lovac vodi računa o sebi, o primjernom lovačkom izgledu i ponašanju. To podrazumijeva i izvrsnu obučenosť pasa, a od toga svega ovisi mnogo šta što ide u prilog lovstvu i lovcu u smislu opće slike u društvu čiji se opstanak upravo naslanja na prirodu koja je direktno mjesto djelovanja lovca.

Bajro Subašić

Savez lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Potpisan Ugovor za povrat sredstava na ime koncesije lovišta

Sredinom juna, ministar Smajlović Vahidin ispred Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK i odgovorna lica članica Saveza lovačkih društava TK potpisali su Ugovor za povrat sredstava izdvojenih na ime koncesije lovišta, a to znači da je ispoštovana zakonska obaveza o povratu tih sredstava lovačkim društvima koja ih moraju utrošiti za unapređivanje lovstva, kroz projekte koje odobrava resorno Ministarstvo.

Selver Pirić
Sekretar SLD TK

Lovačko društvo „Toplica“ Živinice

Javne česme, kuća i čeka u lovištu

Lovci Sekcije „Đurđevik“ izgradili su česmu za novu lovačku kuću u Kotornici, a najzaslužniji su Selim i Režef. Ovo je za kratko vrijeme drugo humano djelo pojedinaca ove Sekcije jer je nedavno isto učinio član Upravnog odbora ispred LS „Đurđevik“ Jahić Osman, koji je, također od svojih novčanih sredstava, u lovištu Djedinska planina, sagradio javnu česmu. U svemu ovome na usluzi su bili lovovođa Sekcije Mujanović Mirhat i njegov sin, lovac Manče. Sekcija „Đurđevik“ je u ovoj godini izgradila dosta lovnotehničkih i lovnougojnih objekata u lovištu Kotornica (na fotografiji nova čeka), a najzaslužniji su Zehro (glavni majstor), Hazim, Sejfo, Fistik, Amir poštar, Nerik, veliki donator Nukić Sakib...

Nusret Kamenjaković
Predsjednik LD „Toplica“ Živinice

Lovačko društvo „Toplica“ Živinice

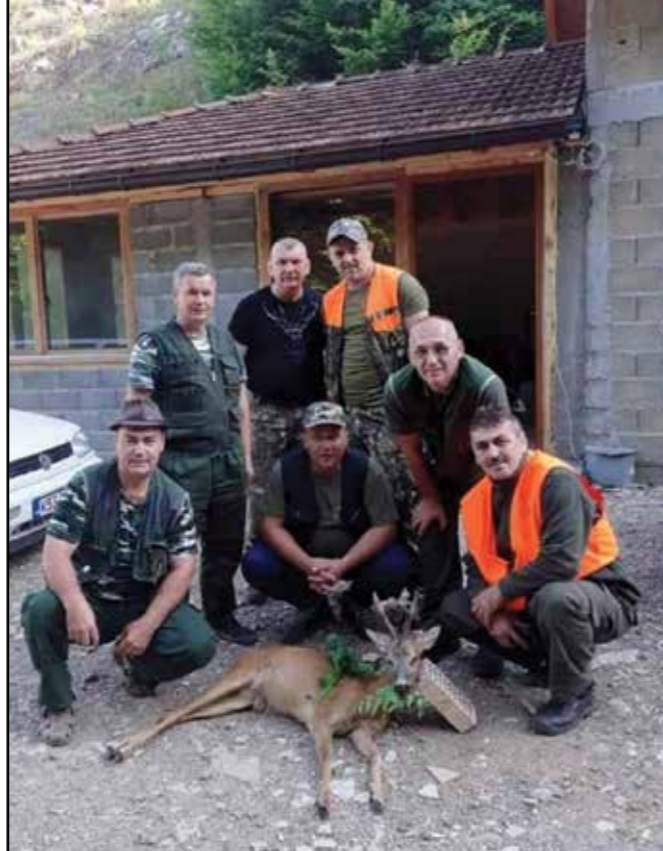
Drugi izlazak na srndaća

Lov na srndaća za svakog lovca je posebno zadovoljstvo, a svaki lovac svoju lovačku karijeru ne smatra potpuno ispunjenu ako nije ustrijelio barem jednog srndaća. Krajem juna, tokom drugog izlaska ove sezone lova na srndaća članova sedam sekcija LD „Toplica“ Živinice, mirnu i sigurnu ruku su imali Džankić Damir (LS „Svojat Bašigovci“), Goletić Fahrudin (LS „Đurđevik“), Taletović Edin i Rizvić Emin (LS „Višća“). Nakon završenoga lova većina članova po sekcijama nastavilo je druženje uz lovačke šale i pjesme.

Huska Konjević

4 Lovac Septembar 2021

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Kupljena pokretna hladnjača

Kako bi se obezbijedilo skladištenje odstrijeljene divljači i njena priprema za uzimanja uzoraka za veterinarsku analizu i ispitivanje postojanja određenih bolesti kod divljači, LD „Tuzla“ je izradilo projekt nabavke pokretne rashladne komore koji je odobrilo Kantonalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede krajem prošle godine. Potpisan je ugovor o finansiranju projekta u visini od 7920,00 KM. Projektom je se nastojao obezbijediti prostor koji zadovoljava higijenske i temperaturne uslove za skladištenje i obradu odstrijeljene divljači a koje zahtijevaju određeni propisi iz oblasti veterinarstva. Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uslovima za objekte koji proizvode hranu životinjskog porijekla („Službene novine FBiH“, br. 22/13), u članovima 18. i 19., ovakav prostor se opisuje kao „sabitralište odstrijeljene divljači“. Ovim Pravilnikom se obavezuju lovačka društva da moraju: posjedovati prostor ili odvojeno mjesto za skidanje kože divljači; oprema za skidanje kože mora biti u visećem položaju; posjedovati umivaonik s toplom i hladnom vodom te sterilizator ručnog pribora; imati odvojen prostor za skladištenje oguljenih trupova od onih s kojih nije skinuta koža, ako se takvo skladištenje u sabitalište odstrijeljene divljači provodi; da se veterinarski pregled trupova odstrijeljene divljači vrši u skladu sa Pravilnikom o organizaciji službenih kontrola; da se trupovi divljači rasjecaju na maksimalno šest osnovnih dijelova; da se trupovi ili meso divljih svinja i drugih primljivih vrsta divljači, namijenjenih opskrbi krajnjih potrošača ili objekta za maloprodaju koji direktno opskrbljuje krajnje potrošače, pregledaju na trihinelu u skladu s Pravilnikom o načinu obavljanja pretrage na prisutnost Trichinella u mesu („Službeni glasnik BiH“, br. 56/11 i 4/13)“

Nakon višemjesečne potrage za proizvođačem pokretne rashladne komore i potrage za gotovom, novom ili polovnom komorom, pronađen je izvođač koji je mogao da odgovori zahtjevima koje je pred njega postavilo rukovodstvo LD „Tuzla“, a koji su bili u skladu s Projektom i karakteristikama objekta koji se traže prema navedenim veterinarskim propisima. Odabran je izvođač „TERMO-VENT INŽENJERING“ d.o.o. Brčko Distrikt BiH sa kojim je potpisan ugovor i koji je u ugovorenom roku izgradio pokretnu hladnjaču. Pokretna hladnjača je 21. juna 2021. registrovana i dovezena u Društvo.

Seid Čorbić, dipl. ing. šumarstva

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Izložba i svečana podjela trofeja i trofejnih listova

Komisija za ocjenu trofeja divljači LD „Tuzla“, zajedno sa u UO LD Tuzla, organizirala je svečanu dodjelu trofeja i medalja lovcima koji su u 2020./2021. lovnj godini izvršili odstrel divljači čije je trofeje Komisija ocijenila. U prisustvu članova Komisije i Upravnog odbora, predsjednika UO LD Tuzla Vareškić Siniše, predavača i članova Savjeta za lovstvo SLD TK koji su izvršili obuku komisija za ocjenu lovačkih trofeja na nivou TK Čorbić Seida, Selimbašić Senada (predsjednik LD „Sokolina“ Kladanj), Muratović Hasana, predsjednika UO SLD TK Alić Mensura, predsjednika LD „Svatovac“ Lukavac Fajić Denijala i Sejdinović Enesa predsjednika Skupštine navedenog Društva, predsjednika sekcija, lovovođa revira i lovaca koji su imali najviše sreće i uspjeha u odstrelju divljači, u lovačkom domu „Stara Majejica“, 10. 6. 2021., održana je svečanost povratka ocijenjenih trofeja njihovim vlasnicima, dodjela medalja i trofejnih listova.

Svečanost je pratila dobro pripremljena izložba svih ocijenjenih trofeja. Ova manifestacija već postaje tradicija u LD „Tuzla“ s obzirom da se održava četvrtu godinu zaredom a svrha joj je da se osim članova Komisije za ocjenu trofeja i širi krug članova LD „Tuzla“ i lovačka javnost upozna s trofejnom vrijednošću odstrijeljene divljači u lovištu Majejica kojim gazduje LD „Tuzla“.

Na svečanosti je uručeno 74 trofeja: 64 trofeja srneće divljači – rogova srndaća, 4 trofeja divlje svinje – kljove divljeg vepra, 2 trofeja šakala – lubanja šakala i 3 trofeja lisice – lubanja lisice, 1 trofej jazavca – lubanja jazavca zajedno s pripadajućim trofejnim listovima i 2 medalje: jedna zlatna za trofej srndaća (Knežević Zoran) i jedna srebrna za trofej šakala (Pirić Hazim).

Ove godine se napunilo 10 godina od kako Komisija za ocjenu trofeja LD „Tuzla“ aktivno radi na ocjeni trofeja tako da je od lovnje 2011./12. do 2020./21. lovnje godine ukupno ocijenila 575 trofeja: 506 trofeja srneće divljači – rogova srndaća, 50 trofeja divlje svinje – kljove divljeg vepra, 8 trofeja šakala – lubanja šakala, 6 trofeja jazavca – lubanja jazavca, 1 trofej divlje mačke – lubanja i krzno divlje mačke i 4 trofeja lisice – lubanja lisice od toga je 14 medalja i to 5 zlatnih medalja (jedna za kljove divljeg vepra, jedna za lubanju šakala, 2 za lubanju jazavca, jedna za rogove srndaća) 4 srebrne medalje (jedna za lubanju i krzno divlje mačke, dvije za lubanju šakala i jedna za lubanju jazavca) i 5 bronzanih medalja (dvije za kljove divljeg vepra, dvije za rogove srndaća i jedna za lubanju jazavca).

Na svečanosti su se lovcima obratili Vareški Siniša, Selimbašić Senad i Alić Mensur kom prilikom je istaknut značaj lovnje trofejistike i održavanja ovakvih manifestacija. Također je rečeno da je broj i kvalitet trofeja pokazatelj kvaliteta lovišta i uspješnosti gazdovanja lovištem. Lovačko društvo „Tuzla“ se može pohvaliti velikim brojem kvalitetnih trofeja, naročito srneće divljači, ali je ipak relativno mali broj medalja što u narednom periodu treba imati u vidu. Da bi se i dalje popravljala trofejna struktura srndaća potrebno je kod odstrela voditi računa o uzgojnom aspektu odstrela, naročito početkom lova (prije početka parenja) kako se ne bi dozvolilo da trofejno loši srndaći učestvuju u parenju, tako da su u lovnj 2021./22.godini planirane stimulativne mjere i aktivnosti koje bi ovo obezbijedile.

Posebne pohvale i zahvalnost je upućena članovima Komisije za ocjenu lovačkih trofeja na čelu sa predsjednikom Meh Zoranom, profesionalnim lovočuvarom LD „Tuzla“ Mehanović Džaferom a čiji su članovi i Kovačević Nikola, Sinanović Amir i Muratović Haris, koja je aktivno, požrtvovano i u kontinuitetu radila proteklih deset godina.

Poslije dodjele lovačkih trofeja i medalja lovcima nastavili su druženje uz lovačke specijalitete, veselu atmosferu i lovačke priče.

Seid Čorbić, dipl. ing. šumarstva

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla
Prvijeneci za Edina i Darka

Sredinom juna, prilikom otvaranja lova na srndaća, lovci Sekcije „Šiški Brod“, na čelu sa vođom Grupe Moranjkić Samirom, imali su uspješan lovni dan, a svoje prvijence su odstrijelili Tomić Darko i Mahamedbegović Edin.

Selver Pirić

Lovačko društvo „Srndać“ Gračanica
Dva trofejna

Početak lovne sezone 2020./21. Sekcija „Škahovica“ je otvorila s odstrjelom dva trofejna grla. Prvom kome se posrećilo je Husić Ševal zv. Džemo sa prelijepim srndaćem, a narednog vikenda mladi lovac početnik Mulahusejnović Abdulah iskazuje vještinu i ima sreću kod svog prvog izlaska, koju bi poželio svaki lovac.

Amel Iljazović

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna
Na otvaranju pet srndaća

Otvarenje lovne sezone za srneću divljač za lovnju 2021./22. godinu, Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna je organizovalo u svih 13 lovačkih grupa, vodeći računa o prevenciji rizika pandemije Korona virusa. Pored svega toga nije izostalo dobro druženje i sijelo, a nije izostao ni ulov. Ukupno je odstrijeljeno pet srndaća, a strijelci su bili Hrnjić Aidin - LG „Medeđa“, Husmin Mujčinović - LG „Nezuk“, Muhidin Garibović - LG „Vitinica“, Meh딘 Mahmutović - LG „Vitinica“ i Ermin Muhamedbegović - LG „Nezuk“.

Ibro Memić

Lovačko društvo „Sokolina“ Kladanj
Divokoza u posebnom fokusu lovaca

Da lovci vode brigu o divljači i životinjama na adekvatan način reprezentuju primjeri gazdovanja u LD „Sokolina“ Kladanj - Sekcija „Tuholj“. Sama lokacija naselja kao i teren kojim gazduje Sekcija, prostranstvo planine Konjuh, nude različit biodiverzitet ljekovitog bilja kao i očekivano velik i raznolik broj divljači s obzirom da se o divljači vodi stalna i intenzivna briga od strane lovaca Društva i mještana naselja Tuholj. Divljač ne napušta svoja staništa, dolaze i u blizinu naselja, a na fotografiji je divokoza snimljena mobitelom lovca Društva, plemenita i rijetka divljač o kojoj lovci Društva vode posebnu brigu.

Elvir Šarić

Neke aktivnosti Lovačkog društva „Jelen“ Gradačac

Piše: Fahrudin Gromić

Dozvoljen lov prekobrojne crne divljači

Kako je proceduru pojasnio Bećirbašić Enes, sekretar LD „Jelen“ Gradačac, Društvo je Službi za privredu, budžet i finansije Grada Gradačac podnijelo Zahtjev za vanredni odstrjel prekobrojnih divljih svinja u lovištu Gradašnica, koja je potom od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede FBiH tražila da se izda Rješenje za vanredni odstrjel. Ministarstvo je od korisnika lovišta Gradašnica tražilo i dobilo Obrazloženje potrebe vanrednog odstrjela, zasnovano na povećanoj šteti na imanjima poljoprivrednika. Uvidom u tražene dokumente Ministarstvo je korisniku lovišta LD „Jelen“ Gradačac izdalo Rješenje za odstrjel 30 grla divljih svinja u periodu od 19. 8. do 22. 8. ove godine.

Odstrjel je organizirala Stručna služba Društva, uz sudjelovanje i nadzor Veterinarske službe, lovno-šumarskih inspektora FBiH i TK i drugih predstavnika nadležnog Ministarstva. Lov je bio otežan zbog visoke vegetacije i toplog vremena i činjenice da su prva dva lovna dana bili radni. Odstrijeljeno je 13 grla crne divljači. O svemu tome su predstavnici Društva sačinili Izvještaj i uputili nadležnima.

Potvrda o upisu u Registar

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK je Društvu izdalo Potvrdu o upisu u Registar odobrenih i registriranih objekata na teritoriji TK. Tako je LD „Jelen“ Gradačac registrirano kao subjekt u poslovanju sa hranom životinjskog porijekla jer je ispunilo uslove, odnosno izgradilo je namjenski objekt – hladnjaču za smještaj odstrijeljene divljači, lovci su osposobljeni za uzimanje uzoraka, registrirana je djelatnost... Komisija resornog Ministarstva TK, u sastavu: Alić Suad, predsjednik i članovi Ahmetović Tijana i Arapčić Amir, pregledali su hladnjaču s pratećom infrastrukturom (plac, el. struja, voda, prilazi...) i konstatirali su da je sve stručno urađeno i u skladu s Pravilnikom o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za takve objekte. Komisija je također uradila svoj dio posla koji se tiče nadzora načina utroška finansijskih sredstava dobijenih za namjensku potrošnju za unapređivanje lovstva.

Ugovor s Veterinarskom stanicom

U cilju efikasnog rada na mikrobiološkom i dijagnostičkom ispitivanju na *Trichinella* spp mesa odstrijeljene divljači, LD „Jelen“ Gradačac je s Veterinarskom stanicom „Terrvet“ doo Gradačac sklopilo Ugovor o vršenju usluga pregleda i procjene odstrijeljene divljači (post morte) i uzimanja uzoraka. Radi se o odstrijeljenoj divljači namijenjenoj za konzumaciju, a u Ugovoru se dalje regulira cijena usluga, način plaćanja, vrijeme obavljanja usluga, dani, sati, sve prema Operativnom planu lova.

Stručno osposobljavanje lovaca

Na osnovu Rješenja SLD TK, u junu dostavljenog LD „Jelen“ Gradačac, u kojem se traži stručno osposobljavanje određenog broja članova Društva za smještaj i uzimanje uzoraka odstrijeljene divljači namijenjene za konzumaciju, Društvo je organiziralo seminar za obuku lovaca i angažiralo stručne predavače Huseinbašić Suada, direktora Veterinarske stanice „Terrvet“ doo Gradačac i Djedović Emira. Seminar je pohađalo i uspješno završilo 55 lovaca pa je tako Društvo dobilo svoja stručna lica za obavljanje pregleda i uzimanja uzoraka (post morte) od odstrijeljene konzumne divljači.

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac Nek se trofejni množe

Ove godine su se lovci Sekcije „Međida Srednja i Gornja“ dogovorili da ne love mlade srndaće a da do kraja jula ne love ni one koji imaju dobar trofej. Dogovorili su se da s odstrjelom trofejnih grla počnu krajem jula, odnosno kada prođe parenje. Cilj je da se trofejna grla iskoriste u parenju kako bi se i na taj način povećao broj trofejnih srndaća na terenu na kojem djeluje Sekcija. Lovne izlaske članovi Sekcije koriste za smanjivanje broja predatora u lovištu i za druženja poslije akcija, kada uvijek isplaniraju šta i kako dalje u smislu poboljšanja stanja u lovištu.

Bajro Subašić

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac Remize spriječile veće štete

Lovačko društvo „Jelen Gradačac“ iz godine u godinu doživljava najezdu divljih svinja u svom lovištu pa su njegovi članovi izgradili remize kako bi ih prihranili i onemogućili ili smanjili štetu koju crna divljač nanosi domaćinstvima. Između Kerepa i Međide, lovac Britvarević Mehmed je fotografisao ulazak u remizu preko 40 divljih svinja. Prolaskom kroz kukuruz, za njih zasijan od strane veoma aktivnog lovca Subašić Bajre (Baya Bosanac) i Durmišević Age iz Sekcije „Međida Srednja i Gornja“, napravile su i malo štete na kukuruzu i hranilici. Baya se nije puno nasekirao rakavši da je njima i namijenjeno, a ubrzo je od „Tetrijeb“ doo Srebrenik naručio automatsku hranilicu koju će kolege iz Sekcije odmah postaviti na teren jer, kako kaže Baya „za divljač ne smije da fali a i da se smanji šteta na poljoprivrednim usjevima mještana“.

Adnan Durmišević

Neke aktivnosti Lovačkog društva „Spreča“ Kalesija

Piše: Damir Huremović

Svestrane aktivnosti

U proteklom kraćem periodu LD „Spreča“ Kalesija je u fazaneriji „Posavska mahala“ Odžak, u vrijednosti od 7.000 KM, nabavilo 700 komada fazanske divljači, u starosti od 10 nedjelja. Kupljeno je i 325 lovnih fazana mužjaka čiji je Projekt nabavke je finansiralo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede TK, u vrijednosti od 6.500 KM. Na osnovu prijava gradana, u koordinaciji sa SLD TK, sprovedena je organizovana i uspješna hajka protjerivanja divljih svinja koje su nanijele velike štete na poljoprivrednim gazdinstvima u kalesijskoj Općini. Na nivou Društva, do sredine avgusta, odstrijeljeno je 12 srndaća.

Sekcija „Rainci“

Hasanovic Hasan zv. Bokerica, počasni član LD „Spreča“ Kalesija, cijeli period svog dugogodišnjeg lovačkog staža je primjer za uspješnog lovca i ljubitelja prirode. Zbog toga je omiljen među kolegama. Na otvaranju ovogodišnje lovne sezone na srneću divljač, iako je u sedmoj deceniji života, iskazao je zavidnu vještinu i dstrijelio prelijepog srndaća šesterca, na lokalitetu Krčevina. Učesnici lova su mu čestitali i nastavili su ugodnim druženjem.

Sekcija „Kalesija“

Beširević Mersudin, član LD „Spreča“ Kalesija od 2001., aktivan je lovac Sekcije „Kalesija“, u ime čega je nagrađen bronзанom lovačkom značkom, ali do sada nije imao previše sreće u lovu srneće divljači. Ipak, sreća mu je bila naklonjena sredinom juna kada je na lokalitetu Raduše odstrijelio prelijepog srndaća.

Lovci i kalesijci humanisti

Lovočuvar LD „Spreča“ Kalesija, Hasanović Mahmud, pored redovnih aktivnosti čuvanja i zaštite divljači, pomogao je u liječenju srne koja se povrijedila na bodljikavu žicu. U tome mu je stručno pomogao mladi kalesijski veterinar Alić Eldin. Nakon

tri mjeseca liječenja oporavljena srna je puštena na lokalitetu Dolova, u zoni odgovornosti Sekcije „Rainci“. Da kalesijci vode pažnju o divljači primjer je i Živčić Mevludin iz Miljanovaca, koji je prilikom košenja trave pronašao četiri mlada zeca. O svemu je obavijestio LD „Spreča“. Zečeve je hranio i brinuo se o njima oko dva mjeseca. Kada su ojačali i potpuno se oporavili pustio ih je u blizini mjesta gdje ih je našao.

Ode naš Nedžad

Nedžad (Abdulah) Džafić (1969. – 2021.). Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija je ostalo bez vrijednog lovca i druga, velikog ljubitelja prirode, bez svog Nedžada. U svom lovačkom stažu od 2013. godine, više puta je pohvaljivan i nagrađivan. Ostat će u sjećanju svim lovcima Društva, a posebno članovima iz Sekcije „Rainci“ u kojoj je djelovao. Neka mu je vječni rahmet.

Tehnologija intenzivnog uzgoja fazana

Uvođenjem tehnoloških metoda i procedura savremene peradarske proizvodnje, u uzgoj fazana se uvode inkubatori, tople baterije, uzgoj u halama i dr., čime su povećani kapaciteti proizvodnje. Primjena savremenih tehnoloških principa u proizvodnji pernate divljači zahtijeva između ostalog i posebnu prostornu organizaciju fazanerije koja se sastoji od: volijere za matično jato fazana, inkubatorske stanice (prostorija za prihvati i sortiranje jaja, plinska komora, klimatizirano skladište za jaja, prostorija s predvalionicima, prostorija s valionicima, prostorija

za prihvati pilića, prostorija za pranje opreme, energetski blok s agregatom), hale s toplim baterijama, hale za podni smještaj fazana, zimovnika i uzgojne volijere.

Formiranje i držanje matičnog jata

Najvažniji element za uspješnu proizvodnju fazana je kvalitetno i zdravo matično (rasplodno) jato. Ono treba biti odabrano od najkvalitetnijih i najjačih, rano izleženih pilića. Izbor jata započinje u dobi 7-8 sedmica života kada se već može razlikovati spol životinje. Kod matičnog jata treba ostaviti 20-30% više fazana zbog eventualnih gubitaka. Za rasplodno jato

ostavljamo dobro razvijene, zdrave fazane u dobroj kondiciji. Najčešći omjer spolova u uzgoju je 1:6 - 10 u korist ženki. Sve jedinke u rasplodnom jatu moraju biti cijepljene protiv zaraznih bolesti i očišćene od unutarnjih i vanjskih parazita. Matično jato se može držati u porodicama ili skupno. Ukoliko se drže u odvojenim porodicama smješteni su u odvojenim boksovima. Takvim načinom držanja dobije se nešto veća oplodnost i nesivost jaja. S obzirom da su fazani poligamna vrsta nije potrebno posebno sparivanje mužjaka i ženke već se ono

provodi metodom slučajnog odabira. Za smještaj jedne porodice omjera 1:7 - 8 potreban je boks dimenzije cca 6x5 m. Ukoliko se ovako stabilne matične volijere upotrebljavaju neprekidno poželjno ih je nakon 3-5 godina premjestiti na drugo zemljište. Ukoliko se rasplodno jato drži skupno, u zajedničkim matičnim volijerama, moramo im osigurati prostora 4-5 m² po fazanu. Mužjacima se skidaju zaštitne naočale ili korpice radi lakše oplodnje koka, skraćuje im se ili turpija ostruga što smanjuje ozljeđivanje koka prilikom parenja kao i vrh kljuna. Kokama se stavljaju nove naočale ili korpice u januaru ili februaru što

sprečava pijenje jaja i međusobno ključanje (kanibalizam). Tlo za stabilne volijere bilo pojedinačne ili zajedničke treba biti propusno i ocjedito. Ako nije treba izvesti drenažu i navesti pijesak. Ukoliko je vegetacija previše bujna, treba je pokositi jer će u suprotnome biti otežano traženje i sakupljanje jaja. Zajedničke volijere za nesenje jaja su jeftinije, olakšavaju rad, a divljači pružaju dovoljno prostora i ugodniju životnu sredinu. Oba tipa volijera namijenjenih držanju matičnog jata potrebno je prije početka proizvodnje očistiti, dezinficirati, prekopati i nasipati šljunkom, pregledati žicu da nema otvora gdje bi fazani mogli izlaziti. Potrebno je oprati, očistiti i dezinficirati hranilice i pojilice. Prema normativu za izgradnju volijere za 500 fazana potrebna je površina zemljišta od 40x60 m. Osim u volijerama matično jato se može držati u željeznim boksovima na kat, gdje se jedna familija (1:7) drži u boksu veličine 3x1 m, dakle samo 3 m². U takvom načinu držanja fazanima se obavezno stavljaju zaštitne naočale ili korpice radi sprečavanja kanibalizma. Postoje i prenosne volijere tzv. danski tip, napravljene od drveta. One su isto malih dimenzija i svakodnevno se premještaju. Smjesom za rasplodno jato fazane počinjemo hraniti u februaru.

Sakupljanje i skladištenje jaja za nasad

U normalnim prirodnim uvjetima fazanke držane u volijerama počinju nesti oko 15.-20. marta, a glavno razdoblje nesenja je između 1. aprila i 10. juna, kada nesenje uglavnom prestaje. Umjetno osvjetljenje, odnosno produživanje dana na 13-15 sati može se razdoblje nesenja produžiti te time povećati ukupan broj snesenih jaja. Izvor svjetlosti se smjesti iznad volijere. Za hladna i kišna vremena nesivost se smanjuje kao i ukoliko je učestalo uznemiravanje od strane ljudi, pasa i mačaka. Jaja treba sakupljati svaki dan 1-2 puta. Najbolje je ako sakupljanje vrši ista osoba u određeno vrijeme, u protivnom dolazi do uznemiravanja, a time i do slabije nesivosti. Pri odabiranju jaja odbacuju se sva ona nepravilnog oblika, napukle ili porozne ljuske. Normalna jaja su 29-32 g, dimenzije: duljina 44 mm, širina 35 mm. Jaja su po boji jako različita, a najčešće nijanse su od maslinaste zeleno-sive do maslinasto tamne. Sakupljena jaja za kišnih dana, kad su zaprljana, očistimo vlažnom krpicom natopljenom blagim rastvorom Tyalina (0,5%), dok se ostala neuprljana jaja ne peru. Sakupljena jaja spremamo u prostor u kojem treba biti temperatura 6-16°C, a vlaga 60%. Jaja složimo u ladice te ih svaki dan zakrećemo na drugu stranu do ulaganja u inkubator ili nasađivanja pod kvočku. Prije stavljanja jaja u inkubator potrebno je obaviti plinjenje jaja kako bi se na površini ljuske uništili mikroorganizmi. Prostor u kojem se pline jaja

treba odmah zatvoriti jer para ima trenutno djelovanje. Nakon 20-30 minuta prostor se dobro proventilira. Plinjenje se vrši formaldehidovim parama (baktericidni, virucidni i fungicidni plin).

Inkubiranje jaja

Inkubatori se pripremaju nekoliko dana prije nego li se puste u pogon. Moraju biti čisti i dezinficirani. Dezinfekcija se obavlja formaldehidovim parama, a zagrijan inkubator nakon plinjenja zatvorimo i uključimo ventilator, nakon 20 minuta inkubator otvorimo i prozračimo nakon čega je spreman za ulaganje jaja. Obradena jaja se stavljaju u inkubatore u ladicama (podloškama). Prije ulaganja jaja u inkubatore i podloške je potrebno dezinficirati. Prostorije s predvalionicima trebaju imati temperaturu 22-23 °C i relativnu vlagu 55-60%,

s provjetranjem od 10 m³ zraka na sat/1000 jaja, odnosno dovodom svježeg, a odvodom ustajalog zraka. U predvalionicima se preporučuje temperatura 37,7-37,8°C (100°F) uz vlagu 60%. Ovako temperaturno vlažni odnos mora se održavati od nasađivanja do 21 dana inkubiranja. Jaja su jako osjetljiva na previsoku temperaturu ali i na previsoku i prenisku vlagu. Jaja u predvalionicima se okreću jednom svaka 2-3 sata. Prostorije s valionicima moraju imati temperaturu od 21-22°C i relativnu vlagu 60-65% te provjetranje 30 m³ zraka na sat/1000 jaja. U valionicima se preporuča temperatura 37,2-37,5 stupnjeva C i relativna vlaga od 90% uz kapacitet ventilacije 30 m³ zraka na sat/1000 jaja. Jaja se u valionik premještaju iz predvalionika drugi dan. Stavljaju se u zatvorene ladice i više se ne okreću, a

nakon 3-4 dana dolazi do valjenja pilića. U vrijeme premještanja jaja, pilići počinju disati plućima, probijaju zračne komorice i nakon toga ljusku. Nakon završenog procesa valjenja, oprema za inkubiranje se mehanički čisti i dezinficira kako bi bila spremna za novi ciklus. Sav valionički otpad se neškodljivo uklanja i spaljuje u kafilerijama. Prije svakog ciklusa inkubiranja u valionici provodi se zdravstveni monitoring koji se sastoji od uzimanja obrisaka inkubatora, kontrole jaja, zadušaka, izvaljanih pilića i dr.

Uzgoj fazana do 14 dana starosti (I faza)

U ovoj fazi, u prvim danima života pilića, potrebno je osigurati temperaturu od 37°C te svaka dva dana smanjivati za jedan °C, vlagu u prostorijama treba održavati na 50-60%, a svjetlost treba biti 24 sata. Prostorije u kojima se drže pilići moraju se stalno prozračivati. Piliće se hrani peletiranom smjesom starterom s 28% bjelancevina (sitno drobljen), 2% kalcija i 1% fosfora. Poželjno je postavljanje posude s sitnim pijeskom radi probave. Nakon 14 dana u ovoj fazi uzgoja obavlja se prvo cijepljenje protiv atipične kuge peradi. U ovoj fazi uzgoja moguće je primijeniti dva načina:

Podni sustav uzgoja ili sustav uzgoja pod umjetnom kvočkom To je sustav uzgoja koji se primjenjuje u zatvorenim halama. U prostoriju na pod se stavlja stelja (strugotine drva, sjeckano sijeno, slama, piljevina, hoblovina i dr) visine oko 10 cm. Ogradi se površina okruglom ogradom od lesonita promjera 120 cm, a iznad se postavi grijalice. Grijalice mogu biti plinske ili električne, s regulatorom temperature ili bez. Ako je bez regulatora temperatura se regulira podizanjem ili puštanjem same grijalice. Hranilice u ovoj fazi su nagazne, a treba ih postaviti tako da se sprečava rasipanje hrane te miješanje sa steljom. Hrane se stavlja ona količina koju u jednom danu fazančići pojedu. Pojilice trebaju biti takve da se fazančići ne mogu smočiti. Grijalice uglavnom imaju svjetlo, a ukoliko ga nema treba postaviti barem malu sijalicu. Na 1 m2 se stavlja 50 fazančića.

Baterijski sustav uzgoja se obavlja u kavezima na 4-5 katova, svaki kavez ima svoj grijač i ispuste bez grijanja. Na podu je žičana rešetka kroz koju pada izmet. Kavezi su izrađeni od pocinčanog lima i žice, da se lakše čiste, a hranilice i pojilice su u svakom kavezu. Temperatura se određuje termo regulatorom. Prije premještanja pilića u baterije one moraju biti očišćene dezinficirane i ugrijane, kao i prostorija u kojoj se baterije nalaze. Općenito svakodnevno je potrebno kontrolirati ispravnost hranilica i pojilica, uginuće i mikroklimatske uvijete prostorija.

Uzgoj fazana 14-35 dana starosti (II faza)

Pilići se u ovoj fazi još uvijek hrane s starterom, a i dalje im je potrebno osigurati grijanje. U ovoj fazi u hranu im je potrebno umiješati kokcidiostatik, a prema potrebi i antihelminetik te provesti drugo cijepljenje protiv atipične kuge peradi. Potrebno je svakodnevno obavljati kontrolu hranilica i pojilica, uginuća, mikroklimatskih uvjeta ali i obratiti pozornost na vremenske prilike. Ovu fazu možemo provoditi na dva načina:

Uzgoj s umjetnim kvočkama s ispustima. Umjetne kvočke su drvenaste kućice sa podom na koji se stavlja stelja, a ima grijač jer je grijanje i dalje potrebno. Kućice su veličine 2x1 m, na njih se nastavlja ispust. Unutar kućice se nalazi drveni pod na kojem je stelja, a kućice pilićima služe za zaklon od kiše, vjetra i hladnoće. U njoj se fazani drže tijekom noći, ukoliko je loše vrijeme i tijekom dana. Kapacitet kvočki je 100-200 fazančića

Uzgoj u halama s boksovima i ispustima. Hala s boksovima i ispustima su prostorije 5x4 m u koje se postavi na pod stiropol debljine 1 centimetar, zatim najlon pa stelja na najlon. Grijače tijelo je i dalje potrebno u boksovima. Kada se pilići premještau iz prve faze boksovi moraju biti ugrijani, temperature najmanje 30°C, s tim da će pilići sami podići temperaturu u boksu do 35°C, što im je potrebno prvih par sati nakon preseljenja, zatim otvaramo otvore za zrak i ovisno o ponašanju fazana reguliramo im potrebnu temperaturu. Seljenje iz prve faze u boksove mora biti brzo da se pilići nepodhlade. Prva dva do tri dana piliće držimo unutar boksa, a ukoliko to vrijeme dopušta ispuštamo ih prvo u natkriveni dio, a ukoliko nema padalina i na treći nenatkriveni dio, odnosno ispust na travi. Fazančići noću borave u boksovima pa ih je potrebno svako veće utjerati s otvorenog dijela u boksove, kao i i tokom lošeg vremena.

Uzgoj fazana 5-8 sedmica starosti (III faza)

Fazanski pilići stari 5 sedmica više nisu u grijanom boksu, nego u natkrivenom, odnosno travnatom ispustu. Tu se fazani drže do dobi od 9 sedmica kada idu u volijere na podivljavanje. Bitno je da budu većim djelom u natkrivenom dijelu do 9 tjedana starosti, a travnati ispust služi samo kao ispust tokom lijepog vremena. U slučaju kiše fazane je potrebno potjerati u natkriveni dio. Na taj način sprečavamo gubitke od kiše koji mogu biti veliki. U dobi 43-45 dana, odnosno uočavanjem prvog krvavog repa fazanima se stavljaju zaštitne naočale ili korpice kako bi spriječili kanibalizam i sačuvali dobru operjanost fazana. Prije puštanja fazana u natkriveni dio on se mora očistiti, dezinficirati i prekopati. Nakon toga na tlo se nasipa pijesak i postavljaju hranilice i pojilice. U ovoj fazi pilići se i dalje hrane peletiranom smjesom. U prvim danima nakon premještanja potrebno je piliće vitaminizirati zbog stresa nastalog premještanjem. Nakon 8 sedmica fazani mogu najranije u prodaju lovoovlaštenicima koji imaju mogućnost prihvata fazanskih pilića (izgrađeno prihvatilište). Ukoliko fazani nisu prodani u lovišta nakon 9 tjedana premještau ih u volijere gdje odrastaju i podivljavaju do ispuštanja.

Dozrijevanje fazana u stabilnim volijerama (IV faza)

Nakon 9 sedmica starosti fazanski pilići se premještau u druge veće volijere koje je prije naseljavanja potrebno pripremiti. U toj fazi fazanima je za kvalitetno odrastanje potrebno pripremiti 4-5 m2 prostora, a ukoliko im

stavljamo zaštitne naočale ili korpice prostor može biti manji za 40%. Te volijere su ograđene žičanom mrežom, a sve češće se pokrivaju umjesto žičanom, plastičnim mrežama koje su jeftinije, manje uzrokuju ozljede fazana prilikom letenja, a jednostavno se demontiraju nakon upotrebe. Oko volijere treba postaviti električni pastir za zaštitu od predatora. U volijerama treba urediti staze za prolazak i postaviti hranilice i pojilice. Prije ispuštanja fazana u volijeru potrebno je pregledati žicu na volijeri zbog mogućeg izlaženja fazana.

D. Božur

Unos divljači u lovište

Intenzivna poljoprivredna proizvodnja, primjena pesticida i herbicida te savremenih strojeva za obradu tla bez upotrebe zakonom propisanih plašila, monokulture, presijecanje lovišta prometnicama, gust promet, krivolov, bolesti, a ponekad i vremenske prilike, neki su od razloga smanjenja broja divljači. S druge strane broj lovaca se stalno povećava, što znači da na svakog lovca dolazi sve manji broj divljači. Brojnost divljači u pojedinim lovištima ni ne može zadovoljiti potrebe lovaca pa je osmišljen koncept umjetnog uzgoja divljači, koja se potom unosi u lovišta. Time se dijelom smanjuje jaz između realnih mogućnosti lovišta i potreba lovaca.

Razlozi i motivi unosa

Krupna i/ili sitna divljač se unosi u lovište zbog različitih razloga: naseljavanja područja na kojima je ta vrsta divljači nekad obitavala (ali je trenutno nema), povećanja brojnosti populacije do gospodarskog kapaciteta, povećanja brojnosti populacije prije lovne sezone, „osvježavanja krvi“ ili usklađivanja spolne strukture populacije. Motivi za unos divljači mogu biti različiti, ovisno o ciljevima koji se žele dosegnuti unosom divljači. Negdje je to isključivo povećanje brojnosti populacije kako bi se brojnost pojedine vrste divljači što više približila gospodarskom kapacitetu, što najčešće podrazumijeva planiranu internu višegodišnju zabranu lova na vrstu divljači koja se unosi, negdje je to povećanje brojnosti određene vrste divljači uoči lovne sezone, čime se povećava lovna ponuda za vlastite lovce, ali i za lovce turiste, negdje je to unos novog genetskog materijala, što bi trebalo smanjiti parenje u srodstvu a time i poboljšanje kvaliteta divljači te smanjenje broja degenerativnih slučajeva, a negdje se unosom nastoji uskladiti narušeni omjer spolova. Ako je u pitanju naseljavanje ili ponovno naseljavanje određene vrste divljači motiv može biti griznja savjesti i pokušaj popravka pogrešaka učinjenih u prošlosti.

Zakonska osnova

Prema Zakonu o lovstvu Federacije BiH unos i čuvanje divljači radi postizanja brojnosti utvrđene lovnogospodarskom osnovom i programom uzgoja jedna je od mjera i radnji kojima

se pomaže razmnožavanje i opstanak divljači. Unosom divljači smatra se i puštanje uhvaćene divljači, divljači iz umjetnog uzgoja, ali i unos novih vrsta divljači (što je naseljavanje ili introdukcija) te ponovno naseljavanje nestalih vrsta divljači (što je ponovno naseljavanje ili reintrodukcija). Sve ovo provodi se u skladu s planovima gospodarenja lovištem i Zakonom o zaštiti prirode. Unos divljači u lovište smatra se unapređivanjem lovstva te je za ovu aktivnost dopušteno korištenje sredstava koja je korisnik lovišta, realiziranjem lovnogospodarske osnove, ostvario u gospodarenju lovištem.

Odabir divljači

Odabir divljači za unos od izuzetnog je značenja za uspješnost unosa. Vrsta divljači koja se unosi unaprijed je određena lovnogospodarskom osnovom, odnosno godišnjim planom gospodarenja. Donositelj odluke razmatra mogućnosti nabavke divljači, bila to uhvaćena živa divljač ili divljač iz

umjetnog uzgoja. Lovišta koja raspolažu velikim brojem divljači mogu ostvariti značajan izvor prihoda prodajom uhvaćene žive divljači. Krupna ili sitna divljač se hvata živa ili omamljuje, smješta u posebne kaveze i prevozi do lovišta u kojem će se pustiti. Hvatanje ili omamljivanje treba izvesti uz što manje stresa za divljač, a kavezi za prevoz (pojedinačni za krupnu divljač) moraju po dimenzijama spriječiti okretanje divljači ili njezino ozljeđivanje. Divljač tokom transporta mora imati dovoljno zraka, ali ne smije biti izložena izravnom strujanju

zraka. Uhvaćena živa divljač prema svojim karakteristikama je ispred divljači iz umjetnog uzgoja. Ako je pak riječ o divljači iz umjetnog uzgoja, ovisno o motivima unosa divljači, najčešće se može birati starost divljači za unos. Kod fazana, koji se najčešće unosi, mogu se unositi fazanski pilići u dobi 5-6 sedmica, fazanski pilići u dobi 7-8 sedmica, fazanski pilići u dobi 12 sedmica, odrasli fazani za lov u dobi 18 i više sedmica, matično fazansko jato (30 sedmica u omjeru 1:4) i poluizneseno matično jato (50 sedmica u omjeru 1:5). Trčke i kamenjarke givne ispuštaju se odrasle (u formiranim parovima) ili kao pilići u dobi 9-12 tjedana. Prepelice pućpуре se ispuštaju odrasle neposredno pred lov. Divlje patke se ispuštaju u dobi 6-7 sedmica. Zečevi iz umjetnog uzgoja se ispuštaju u dobi od 35 dana, 70 do 90 dana ili 6 mjeseci. Jedinke za unos moraju biti u dobroj kondiciji, dobra tjelesnog i zdravstvenog stanja, bez ozljeda, s dobrim perjem ili dlakom.

Priprema terena

Vrlo je bitna priprema terena na kojem će se unijeti divljač. Teren mora po svojim karakteristikama odgovarati divljači koja se na njega unosi. U prvom redu broj predatora, pasa i mačaka skitnica mora biti sveden na minimalnu podnošljivu mjeru. Ovisno o vrsti divljači, štetu na odraslim jedinkama, mladunčadi i jajima prave lisica, čagalj, kuna (bjelica i zlatica), divlja mačka, jazavac, mungos, lasica, tvor, jež, psi i mačke skitnice, škanjac mišar, jastreb kokošar, kobac, siva vrana i šojka. Naravno ovdje se striktno mora voditi računa o vrstama koje su zakonom zaštićene te one ne bi smjele biti objekt djelovanja lovaca. Osim kontrole broja predatora bitno je osigurati dovoljno hrane i vode tokom cijele godine, jer ako ovaj uvjet nije ispunjen divljač će migrirati u potrazi za hranom i vodom. Također je bitno da lovište pruži zaklon za divljač tokom cijele godine, što znači postojanje odgovarajućih remiza za divljač.

Prihvatište

Ispuštanju žive divljači obvezno bi morala prethoditi faza prilagođavanja, odnosno aklimatizacije, tokom koje se divljač za unos nalazi u posebno izgrađenom lovnogospodarskom objektu – prihvatilištu. Ovo je prije svega potrebno za divljač porijeklom

iz intenzivnog uzgoja, koja nije pripremljena za samostalan život u prirodi. Suprotno je ako se u lovište unosi živa divljač premještena iz nekog drugog lovišta. Prihvatište mora biti odgovarajuće veličine, odnosno za svaku vrstu divljači propisan je standard potrebne površine po jedinki. Ovisno o dužini boravka u prihvatilištu, za fazana je to 1-2 m² po jedinki. Prihvatište ne treba planirati blizu prometnica ni naselja, ali mora biti dostupno, s povoljnom konfiguracijom, nagibom i ekspozicijom terena, zaštićeno od vjetrova, smješteno u središnjem dijelu lovišta, s remizom okruženom poljoprivrednim površinama te prirodnim izvorom vode. Prihvatište je ograđeno sa svih strana odgovarajućim mrežama koje moraju spriječiti ulazak predatora. Lovci kontinuirano čuvaju prihvatilište, pri čemu u hranilice ostavljaju vodu i hranu identičnu onoj iz faze uzgoja. Lovci trebaju obavljati svoje zadatke uz minimalan kontakt sa divljači. Nakon 7-10 dana u prihvatilištu divljači se nude žitarice, u količini do 60% hrane, a preostali dio hrane je ona koju je koristila u prethodnom razdoblju. Nakon određenog vremena provedenog u prihvatilištu (minimalno dvije sedmice) skida se vanjska ograda i divljači se omogućuje odlazak u lovište.

Ispuštanje divljači

Ako je njegov položaj ispravno odabran, prihvatilište bi se trebalo nalaziti ili uz višegodišnje remize ili uz rubove manjih branjevina, naslonjeno na poljoprivredne površine. Bitno je da na području ispuštanja divljač ima dovoljno hrane, vode, zaklona i mira. Ako to nije osigurano divljač će migrirati tamo gdje postoje ovakvi uvjeti. Lovci i dalje trebaju nadzirati područje oko prihvatilišta i iznositi hranu, jer će se dio divljači vraćati u prihvatilište ako u dijelu lovišta gdje je pušten ne zadovolji svoje dnevne potrebe. S vremenom će se divljač potpuno osamostaliti i nastaviti život bez čovjekove pomoći. Prije ispuštanja divljači poželjno je na odgovarajući način obilježiti divljač koja se unosi u lovište. Tetoviranje, prstenovanje, čipiranje, bojenje, ušna ili

krilna markica, ogrlica, radioodašiljač itd., samo su neki načini obilježavanja. Obilježavanje je potrebno da bi se unesena divljač mogla razlikovati od ostale divljači u lovištu, radi procjene uspješnosti unosa divljači, a samim time i isplativosti unosa.

Zaključak

Unos divljači je složena operacija koja mora biti u tančine isplanirana i izvedena. Uvjet bez kojeg se ne može je kvalitetna priprema lovišta za unos divljači. Za uspješan unos potrebno je dobro definirati ciljeve unosa. Na temelju definiranih ciljeva i raspoloživih financijskih mogućnosti određuje se dob divljači koja se planira unositi, stupa se u kontakt sa ponuđačima divljači, ugovaraju se količine, spolna struktura i vrijeme dostave. Divljač koja se unosi obvezno je držati u prihvatilištu, gdje se prilagođava životu u slobodnoj prirodi. Ako je na nekom terenu već obitavala vrsta divljači koja se želi tamo unijeti, ne treba unositi istu vrstu divljači dok se ne utvrde razlozi njezina nestanka s tog područja, a još je značajnije otkloniti razloge njezina nestanka s tog područja. Premda brojna lovačka udruženja svake godine unose divljač u svoja lovišta, u većini slučajeva izostanu očekivani rezultati. Improvizacija ili zanemarivanje bilo čega u potanko razrađenoj proceduri unosa divljači vodi ka neuspjehu, za što je primarni razlog nedovoljno znanje lovaca. Stoga se lovačkim udruženjima preporučuje bolja i kontinuirana provedba utvrđivanja brojnog stanja divljači, kontrola ostvarenog prirasta, realno planiranje odstrjela te strogo kontroliranje broja predatora u lovištu, što će osigurati stabilan matični fond prirodno uzgojene divljači koja je u cijelosti prilagođena lovištu u kojem obitava. Broj lovaca u lovačkom udruženju trebao bi najprije ovisiti o veličini lovišta i njegovu bonitetu. Lovačka udruženja koja stalno unose divljač u svoje lovište trebaju detaljno analizirati učinke dosadašnjih unosa divljači. Na temelju rezultata koje dobiju, udruženja trebaju doći do zaključka je li unos divljači bio samo trend, potreba ili nepotrebno rasipanje novca.

I. Drmić

Lov sitne divljači

U lovačkoj praksi sitna divljač je pernata i dlakava divljač ne velike biomase. Na nju se najčešće puca s manje udaljenosti i u većini slučajeva sačmenom municijom. Neke štetočine je dopušteno odstrijeliti malokalibarskim puškama, najčešće u kalibru 22 Long Rifle, 22 Magnum, 22 Hornet ili, pak, 222 i 223 Remington. Postoji nekoliko sačmenih kalibara: 10, 12, 16, 20 itd i svi su dobri za uspješan lov sitne divljači. Naši lovci najčešće koriste puške kalibra 12 i 16, rijetko kalibra 20 pa će se tekst najčešće oslanjati na parametre kalibra 12/70 mm. Uobičajena masa sačme u municiji kalibra 12/70 je 36 g. Međutim,iskusni lovci često traže „laganiji“ metak pa proizvođači udovoljavaju njihovim željama i proizvode muniviju punjenu s 32 g sačme (u kalibru 12/70). Ta su punjenja jeftinija, mekša za pucati i prikladnija. Ova municija se preporučuje za ljetne, toplije dane lova.

PREPELICA. Od sve naše poljske divljači, prepelica pruža najviše sportskog užitka. Preporučljivo ju je loviti izjutra posve rano, dok ne krene u potragu za hranom. Lov na prepelicu bez psa ptičara krajnje je nemoguć, nesportski i neetičan. Ne leti visoko, oko 1,5 m iznad zemlje pa treba biti jako obazriv pri pucanju. Na prepelicu treba pucati s udaljenosti 20-30 m. Ako to činimo na manjim udaljenostima, najčešće ćemo je promašiti, a ako se dogodi da je pogodimo, od nje neće ostati skoro ništa jer će je gust snop sačme raznijeti. Prepelica se lovi puškama sačmaricama različitih kalibara od kojih su najčešći 12, 16 i 20, a izbor sačme zavisi od samog lovca koji puca. Najčešće se koristi streljivo s oznakom 10, 12 i 14, kojem je promjer sačme od 1,5 pa sve do 2,4 mm. Sačmena punjenja su različita, zavisno od proizvođača, a kreću se (kal. 12) između 24 i 32 g. Kod pušaka koje imaju izmjenjive čokove koristi se tzv. Free shot, to jest cilindar, dakle čok koji najmanje sužava usta cijevi.

GRLICA. Najbolje razdoblje za lov grlice jako je kratko, traje od kraja avgusta do kraja septembra. Najbolje dnevno vrijeme za njihov lov je izjutra do 10 sati i popodne poslije 16 sati. Ljeti, osobito od avgusta pa sve do seobe, najčešće ćemo je vidjeti u blizini rijeka ili drugih vodenih površina jer joj je potrebna voda

koju uzima nekoliko puta dnevno. To su inače područja gdje se okupljaju veća jata grlica, osobito pred seobu. Grlica se lovi isključivo puškama sačmaricama, standardnih kalibara 12, 16 ili 20. Preporučljivo je da se svaki lovac, ako ima mogućnost, opredijeli za lakšu pušku manjeg kalibra, jer nije svejedno po vrućem danu nositi u rukama oružje od 3,5 ili od 2 kg. Izbor municije je osobna stvar svakog lovca, ali je najbolje loviti sa sačmenim punjenjem veličine 12 i 14 (sačma promjera 1,9 pa sve do 2,5 mm). Što više olovnih kuglica u patroni, veće su šanse da naciľjani grlica ili golub budu pogodeni. Nije svejedno imate li u patroni 100 ili 300 olovnih kuglica.

GOLUB. Golub se lovi najčešće u poljima s čeka ili kad su u preletu, dočekom na pojilištima te zasjedom uz prikrajke i rubove šuma. Sve vrste golubova jako su brze ptice, osobito kad su u letu, stoga je potrebno brzo i učinkovito pucati, obavezno uzimajući u obzir preticanje. Kao i većina sitne divljači lovi se puškama sačmaricama standardnih kalibara, dakle 12, 16 i 20,

ali može i s još manjim, od kalibra 24 pa sve do 41. Sačmeno punjenje za lov goluba trebalo bi biti od 32 do 36 g, sa sačmom promjera 2,5 do 2,9 mm. Što se tiče goluba grivnjaša, on je veoma oprezna i plašljiva ptica pa obično sjedi na nekom višem drvetu kako bi imao dobar pogled na okolinu. Čekamo ga u zasjedama pri ulazu u šumu ili izlazu iz nje, na pojilištima te na pokošenim njivama, pšeničnim ili ječmenim strništima. Za grivnjaša vrijedi jednak izbor oružja i municije kao i za druge vrste golubova, samo što je na njega ipak bolje pucati nešto krupnijom sačmom, od 2,5 pa do 3,2 mm.

JAREBICA POLJSKA (TRČKA). Kao i sve druge koke, trčka, poljka se pretežito kreće po tlu, a nagli polet i ravnocrtni let koristi samo u slučajevima opasnosti i na kraćim preletima (do hrane, noćišta i nazad). Obitava najčešće u poljima, ali se

jata trčki mogu naći i na otvorenim površinama planina na oko 1000 m nadmorske visine. U posljednje vrijeme, zbog velikih površina monokultura, uklanjanja neobrađenih dijelova (guštara, živica i međa) mehanizacijom i upotrebe pesticida u poljoprivredi, smanjuje se broj trčki, usprkos ograničenjima lova. U zimsko vrijeme trčke se koncentriraju na mjestima gdje ima hrane pa i uz hranilišta ako ih postavljaju lovci. Na tim

mjestima se lovi sa psom ptičarom, uvijek vodeći računa o tome da se iz jednog matičnog jata ne odstrijeli prevelik broj jedinki kako jato na kraju lovnog sezone ne bismo doveli do istrebljenja. Trčka je veoma brza pri polijetanju. Stoga treba, kad pas ptičar stane u fermu, brzo procijeniti pravac leta i sigurnosnu situaciju na njezinoj putanji. Prilikom polijetanja treba brzo i precizno pucati, na udaljenosti 30-35 m. Nakon toga hitac više nije ubitačan i može doći samo do ranjavanja divljači, kad će se ona skriti negdje izvan dometa nosa ptičara i zasigurno uginuti. Lovi se istim kalibrima pušaka sačmarica kao i prethodno opisana divljač. Za lov u toplijem razdoblju preporučuje se sačma promjera 2,1-2,5 mm, a u hladnijem, kad se temperature spuste blizu nule, od 2,3 pa sve do 2,9 mm. Dostatno punjenje sačme za početak sezone je 32 g, a u drugom, hladnijem dijelu potrebno je nešto jače, dakle 34 ili 36 g.

JAREBICA KAMENJARKA. Zovu je još i jarebica grivna, po crvenom vijencu oko vrata koji izgleda kao griva. Ime joj kaže da najčešće obitava na kamenjaru i na rijetko obraslim planinskim predjelima u kontinentalnom dijelu zemlje. Zimi se

spušta u niže, sigurnije i toplije predjele u potrazi za hranom. Veoma je brza i nepredvidiva, često lovce iznenadi svojim polijetanjem tamo gdje bi je najmanje očekivali. Brza reakcija i pravodoban hitac dovode do uspješnog pogotka, u protivnom brzo nestaje nizbrdicom u brišućem letu, u potrazi za sigurnijim mjestom. Za nju vrijede ista balistička pravila kao za poljsku jarebicu, trčku, što je ona nešto teža i tvrđa na pucanj. Stoga treba razmišljati o nešto većem sačmenom punjenju i promjeru sačme.

ŠLJUKA BENA. Lovci sladokusci drže je najatraktivnijom pernatom lovnim divljači. Selica je i u jesen je nalazimo u raznim miješanim bjelogoričnim šumama. Najčešće tamo gdje ima dosta vlažnog lišća i humusa, a u hladnim zimskim danima sa ledenom pokoricom, uz nezaleđena vrela, potoke i rječice.

Lov šljuke u jesen i proljeće se obavlja dočekom za vrijeme preleta u predvečerje i ujutro u svitanje. Tokom lova sa psima ptičarima i šunjkavcima može se loviti po cijeli dan, a poznato je da se gotovo uvijek vraća na mjesto s kojeg je podignuta. Ova šljuka ima specifičan način nešto sporijeg polijetanja, posebice iz gustiša, stoga se lovcu pruža prilika za brzo i učinkovito pucanje. Gusto raslinje često zna omesti pucanje, no nakon izlaska iz njega ukaže se čista meta i prilika za novi pucanj. Šljuka se lovi puškama sačmaricama sa što manje suženim cijevima i što kraćom cijevi, najčešće 60-65 cm. Takve puške imaju puno veći posip sačme od standardnih i puno su učinkovitije u lovu na šljuku. Šljuka je dosta mekana na pucanj i dovoljno je nekoliko kuglica sačme pa da bude oborena. Najčešće se koristi sačma nepravilnog oblika ili municija koja je posebno napravljena za šljukolov, tzv. disperzante metak. Ovakva municija ima posebno pregrađenu košaricu za sačmu koja prilikom ispaljivanja tu istu sačmu već nakon 7-8 m razbacuje u širi krug stvarajući pritom puno veći posip od klasične municije. Uobičajena punjenja ove municije se kreću 32-38 g, a promjeri sačme su 1,7-2,5 mm.

FAZAN. Fazan je najviše i najčešće lovljena evropska pernata divljač. Mnogi mladi lovci svoja prva lovačka iskustva najčešće stiču loveći fazane u slobodnoj prirodi. Fazan je plaha ptica odlično razvijenih osjetila, koja se često trkom i bježanjem

ispred lovca pokušava sakriti, a polijeće tek u slučaju neposredne opasnosti. Početni let mu je bučan, spor i ravnocrtni, i ostavlja lovcu veliku mogućnost preciznog i učinkovitog hitca. Obitava i hrani se uz rubove šuma, šipražja i na zaraslim i neobrađenim

njivama. Lovi se prigonom i potragom sa psima šunjkavcima i sa ptičarima raznih vrsta i pasmina. Mnogi proizvođači sačmene municije izrađuju posebnu sačmu za lov fazana, koja se može naći u nekoliko različitih varijanti sačmenog punjenja i različitih promjera sačme. Lagano punjenje koje je predviđeno za lov fazana u toplijem vremenskom razdoblju teži 30-32 g, a teže punjenje za hladnije uvjete lova 36-38 g olovne sačme. Promjer kuglica olova mu je 2,7-3,2 mm. Brzina ispaljenog metka na izlazu iz cijevi iznosi 410 m/s, što je dovoljno za siguran odstrjel ove krupne ptice.

DIVLJA PATKA. Lov divlje patke je vezan pretežito uz područja s vodenim površinama. Patka na njima obitava, hrani se i podiže potomstvo. Osim hranjenja na vodi, patka izjutra i predvečer preljeće na obližnje oranice, neobrađene njive i livade u potrazi za hranom, gdje je lovci sačekuju na jutarnjem i predvečernjem preletu. Divlja patka je jako brza i veoma tvrda na

pucanj. Za dobar pogodak stoga je potrebna dobra uvježbanost i oštro oko strijelca koji će se držati pravila preticanja i procjene udaljenosti. Nepisano lovačko pravilo kaže da se u lov na patku ne kreće prije hladnog vremena. Za takav „hladni“ lov potrebna je municija s pojačanim punjenjem, od 40 pa sve do 50 g – Semi, odnosno Ful Magnum. U lovu za toplijeg vremena dovoljno je punjenje od 36 g s promjerom olovne sačme 2,9-4,0 mm.

DIVLJA GUSKA. Stanište joj je isto kao kod divlje patke, na isti se način i lovi. Divlja guska ima uobičajenu naviku preleta iznad obitavališta te se uspješno može cjelodnevno loviti. Ipak, najbolje ju je loviti izjutra i predvečer s čeke, na preletu, kada je manje oprezna i bliže dolazi lovcu na nišan. Zbog učinkovitog dometa sačme i obično velike udaljenosti divlje guske u letu u odnosu na strijelca, poželjne su puške s dužim cijevima (minimalno preko 70 cm) koje su usko čokirane, da bi što dulje nosile sačmeni snop. Divlja guska ima veoma dugačak životni vijek. Istraživanja su pokazala da su pojedine proživjele preko

70 godina. Stariji primjerci znaju biti jako tvrdi i žilavi te su kao takvi dosta otporni na udar sačme. U lovu divlje guske najčešće se koristi municija s pojačanim „Magnum“ punjenjem od 42 do 50 g.

LISICA. Mudru liju lovci širom svijeta rado love. Živi na sličnom području kao i zec, u posljednje vrijeme često preblizu naseljenih mjesta i drugih ljudskih nastambi. Lovi se uz pomoć lovačkih pasa goniča i s čeke na pripremljenim hranilištima. Veoma je lukava i zna dosta puta zavarati pse goniče, nerijetko i lovce kojima promakne ispred nosa. Oružje i streljivo koje se najčešće koristi u lovu na lisicu isto je kao i za zeca. Zbog nešto krupnije građe od zeca i nešto debljeg krzna, koristi se i nešto veći promjer sačme, 4,0-5,0 mm. Na čekama, lisicu je dopušteno odstrijeliti i karabinskim oružjem – puškama malih kalibara: 22 Hornet, 222 Remington, 223 Rem i ostalim u kalibru 22, težine zrna ne preko 4 g.

DIVLJI ZEC. Zec je naša najčešće lovljena sitna dlakava divljač. Pojam lova i lovine svugdje u svijetu počiva na ovoj plemenitoj i plahoj životinji. Zvati se lovcem a u karijeri ne odstrijeliti niti jednog zeca, nepojmljivo je i nezamislivo. Zec živi i obitava u gotovo svim našim lovištima, bez obzira gdje se nalaze i kakvog su tipa. Ima ga u polju pa ga po mjestu obitavanja zovu poljski zec, a u brdu i planini je planinski ili brdski zec. Veoma je plah i oprezan, osobito za sezone lova kad na lavež psa goniča brzo ustaje iz loge i bježeći pokušava naći bolje, skrovitije mjesto za sigurniji dnevni odmor. Lovi se uz pomoć pasa goniča, sa standardnim puškama sačmaricama. Municija za lov zeca je također standardnog, 36-gramskog punjenja (kalibar 12/70), a promjer sačmenih kuglica je od 3,0 pa sve do 4,5 mm, ovisno o temperaturi zraka, konfiguraciji terena i godišnjem dobu lova.

M. Bešlić

ZANIMLJIVOSTI

Oči u oči sa divljači

Predsjednik Lovачkog udruženja „Fazan“ iz Čelinca Brane Pavlović je tražio od resornog ministarstva dozvolu za vanredni odstrjel jer mještani zaseoka Bojići 15 dana muku muče sa pomahnitalim srndačem koji napada ljude, a najgore je prošao Goran Oroz kome je srndać nanio povrede zbog kojih je završio na banjalučkoj hirurgiji. Osim na Oroza, srndać je napao lugara Radovana Vučića i na mještane MZ Grabovac Tamaru Radujković i Dobrilu Danojević, a nesvakidašnji susret sa njim imao je i iskusni lovac Radenko Momić.

U bjelopoljskom selu Korita, krajem jula, medvjed je napao Elvira Erovića dok je brao pečurke. „Ja sam tražio pečurke, nešto je lupalo, mislio sam da je konj od komšije, jer i on ide u pečurke.. Kada sam se podigao vidio sam da je medved. Na 10 metara je prišao, trčeći, pravo na mene, ja sam ugrabio da pobjegnem da bi se spasio, i on je za mnom pojurio, međutim ja sam utekao u staro selo, objašnjava Erović. U Lovачkoj organizaciji „Bijelo Polje“ kažu da je slučaj Erovića već treći slučaj zabilježen posljednjih mjesec dana.

Dok je raznosio poštu, idući šumskim putem podno planine Golije u blizini Ivanjice, pred poštara Dalibora Pantovića je iskočio medvjed, sivkast, srednje veličine. U prvi mah se ukočio od straha a onda je glasno počeo da viče i doziva u pomoć. Medvjed je to shvatio kao potencijalnu opasnost i brzim koracima je krenuo ka njemu. Poštar je počeo je da trči i više se

nije okretao dok nije stigao do prvih kuća. Sjeo je kod seljana koji su mu dali vodu i šećer da se povрати. Oči u oči sa medvjedom a ipak je izvukao živu glavu.

Borka Petkovića, starijeg lovca iz Srpca, na otvaranju lovne sezone na divlju svinju, napao je ranjeni vepar i nanio mu nekoliko težih povreda. Nije uspio da puca ali je imao sreću da je zvijer odustala od napada. Veptra je podigla grupa lovaca kada je hicem iz karabina pogođen u kljovu. Ranjen, gonjen lovačkim psima, razjarena grdosija se zaputio prema drugoj lovačkoj grupi gdje je napao Borka. Vepar je nastavio da bježi i tom prilikom je natrčao na iskusnog lovca Zorana Šarića, koji ga je sa dva hica napokon ustrijelio. Bio je težak 249 kg.

Ranjeni vepar je lovcu M. M. otkinuo pola lica, iskasapio lijevu butinu i umalo ga ubio dok je lovio s prijateljem D.S., iskusnim lovcem iz Crne Gore, koji priča:

„Kad smo naišli na trag divljih svinja, pustili smo pse. Oni su ih počeli goniti, a mi smo zauzeli pozicije. Proradio nam je adrenalin i jedva smo čekali da lov počne. Na mog prijatelja je

krenuo vepar i on je pucao. Čak ga je i ranio. Nije mi jasno zbog čega, ali je M. M. krenuo za njim kroz neku šikaru. Najezio sam se kad sam čuo vrisku, urlike i poziv u pomoć. Potrčao sam sa još nekoliko lovaca u pravcu odakle se čulo zapomaganje. Mog prijatelja vepar je oborio na zemlju i kidao mu meso s butine. Potom i sa lica. Odmah smo ubili zvijer, a prijatelja hitno prebacili u bolnicu. Ljekari su konstatirali teške povrede i rekli da je imao veliku sreću da mu vepar nije zakačio nijedan veliki krvni sud, jer bi u tom slučaju iskrvario na mjestu”.

